

مجموعه خاطرات و اسناد ملک منصور خان قشقایی - ۱

خاطرات

ملک منصور خان قشقایی

تهران - ۱۳۹۳

فهرست مطالب

۱۰۱) • عقب‌نشینی به فیروزآباد (۱۰۲) •	مقدمهٔ چاپ دوم ۳
محمدعلی‌خان کشکولی (۱۰۵) • ادامه	پیشگفتار ۶
جنگ (۱۰۶) • قضیه محمد خان کشکولی	مقدمه ۹
(۱۰۷) • وقایع هنگام و بیماری وبا (۱۰۸) •	
کوچ از هنگام (۱۰۸) • آمدن اردوی سردار	فصل اول: ایل قشقایی ۱۳
احتشام (۱۱۰) • تیرخوردن محمد خان	
کشکولی (۱۱۳) • کوچ به بُن‌بید (۱۱۵) •	طوایف و تیره‌ها ۱۳
تهیهٔ قشون برای تصرف فیروزآباد (۱۱۶) •	تشکیلات صولت‌الدوله در چاه‌کاظم (۱۶) •
وضعیت اردوی سردار احتشام (۱۱۷) •	سازمان اداری ایلخانی (۲۷) •
حرکت صولت‌الدوله به سمت فیروزآباد	شعرای قشقایی (۳۶) •
(۱۱۷) • جنگ دوم فیروزآباد (۱۲۰) •	
شیوع آنفلوانزا (۱۲۱) • اردوی دشتی (۱۲۲)	کوچ ۴۱
• سود و زیان قشون‌کشی به فیروزآباد (۱۲۲)	چهل پنج زمستان در چاه‌کاظم (۴۲) •
• تلفات قشون انگلیس در فیروزآباد در اثر	کوچ بزرگ به سمتِ ییلاق (۴۳) •
آنفلوانزا (۱۲۵) • بازگشت پدرم به ایل	نوروز در دشت اعلاء (۴۳) •
(۱۲۵) • بیماری من (۱۲۵) • کوچ به	بابانجم (۴۷) •
کوئخک قلمدان (۱۲۶) • حرکت سردار	خان خویس (۴۸) •
احتشام به سوی بلوک خنج و باغان (۱۲۷) •	منزل هفتخوان و تنگ
حرکت صولت‌الدوله از دارالمیزان به زنگویه	تور (۴۹) •
(۱۲۷) • جنگ خَلند (۱۲۸) • نامهٔ	قزلی چَم (۵۰) •
انگلیسی‌ها برای پدرم (۱۳۰) • مذاکرات	تنگ بُراق (۵۰) •
انگلیسی‌ها (۱۳۱) • حرکت از مشک آویز	نُخودان (۵۴) •
(۱۳۳) • حرکت از جوانبو (۱۳۴) • دشت	کوچ به گرمسیر (۵۵) •
اعلاء (۱۳۴) • ورود به کارزین (۱۳۵) •	کوچ از تنگ تور به هفت‌خوان (۵۷) •
حرکت صولت‌الدوله به طرف شیراز (۱۳۵)	استراحت اسب‌ها (۷۳)
شیراز ۱۳۶	
اقامت من در شیراز (۱۳۷) • ورود اتمبیل به	بلوکات، مراتع و احشام ۷۴
	مراتع و احشام ایل قشقایی (۸۱) •
	ویژگی‌های اخلاقی قشقایی‌ها (۸۶)
	فصل دوم: جنگ و جدل ۸۹
	جنگ خان خویس (۹۰)
جنگ بین‌الملل اول ۹۴	
ماجرای خان زنیان (۹۵) • تاکتیک پدرم	

شیراز (۱۳۸) • نصیرالملک (۱۴۰) • بازگشت من به ایل در بهار سال نو (۱۴۰) • مراجعت ناصرخان به شیراز (۱۴۱) • حرکت ایل به طرف چاه کاظم (۱۴۲) • حکم ایلخانی گری ناصرخان از طرف دکتر مصدق (۱۴۳) • حبس و مجازات عباسعلی خان کشکولی (۱۴۴) • عزیمت به سمیرم پس از چند سال (۱۴۶) • کودتای سید ضیاء و رضاخان (۱۴۶) • امتناع از شناسایی رسمی سید ضیاء (۱۴۷)

سیاست‌های ایل ۱۴۸

تلگراف پدرم به رئیس دیویزیون سلطنتی (۱۴۸) • سرتیپ فضل‌الله خان زاهدی در فارس (۱۴۹) • حوادث ایل قشقایی همزمان با کودتا (۱۴۹) • عزیمت علی‌خان سالار به میان کشکولی‌ها (۱۵۰) • حمله زیادخان دره شوری به کشکولی‌ها (۱۵۱) • قشون‌کشی پدرم به کشکولی‌ها (۱۵۱) • کلاتری اسفندیار و غلامحسین خان کشکولی (۱۵۲) • رفتن علی‌خان به منزل احمدخان کشکولی (۱۵۳) • تماس خوانین بختیاری با پدرم (۱۵۴) • سفر دوم معین دفتر به بختیاری (۱۵۵) • دره شوری‌ها و ایل بختیاری (۱۵۶) • تماس شیخ خزعل با پدرم (۱۵۶) • عزیمت حسین خان و مسیح خان به خاک بختیاری (۱۵۷) • بازگشت حسین خان و مسیح خان به سمیرم (۱۵۸) • حمله گراز (۱۵۹) • مداوای دکتر محمودخان قشقایی (۱۶۰) • کشته شدن بیگم جان بی‌بی خاله من (۱۶۰) • عروسی ناصرخان (۱۶۱)

آمدن سرهنگ کوپال و سرهنگ [ساعداالدوله خلعتیری] (۱۶۱)

فصل سوم: دوره پهلوی ۱۶۹

پذیرایی از احمدشاه در کنار دریاچه پریشان [۱۳۰۱ش] (۱۶۹) • آمدن رضاخان به اردو

(۱۷۰) • ملاقات پدرم با احمدشاه (۱۷۲) • عزیمت صولت الدوله به تهران (۱۷۴)

خلع سلاح ۱۷۶
ملاقات با یاور محمودخان در فراش‌بند (۱۷۹) • حبس پدرم در شیراز (۱۸۱) • فشار نظامیان و یاغی شدن عده‌ای از کلاتران (۱۸۲) • حمله مهدی سُرخ‌بی به سلطان عباس خان (۱۸۳) • عزیمت من با ناظم الملک و کاظم خان (۱۸۴)

تهران ۱۸۷

سفر مازندران (۱۸۹) • کالج آمریکایی (۱۹۱) • قلعه حسن خان (۱۹۵) • سال تحصیلی جدید (۱۹۶) • آمدن ناصرخان به تهران (۱۹۹) • شکار در مبارکه و رامین (۲۰۱) • سال ۱۳۰۷ (۲۰۲) • آمدن محمدحسین خان به تهران (۲۰۳)

شورش ۲۰۳

ماجرای کای لهراسب (۲۰۴) • جنگ ممسنی (دودره انجیره) (۲۰۵) • انقلاب قشقایی (۲۰۷) • تجمع رؤسای ایلات در فراش‌بند (۲۰۸) • تعهدات رؤسا (۲۰۸) • احضار من به دربار (۲۱۱) • ورود به اردوی قشقایی (۲۱۴) • مذاکرات با سران قشقایی (۲۱۴) • عملیات برای به دست آوردن اسلحه (۲۱۷) • تصمیم نهایی سران قشقایی (۲۱۹) • حمله به فرودگاه شیراز (۲۲۱) • حمله حسنقلی بیگ به باباکوهی (۲۲۳) • اخبار خوب از بویراحمد (۲۲۴) • تنگ قوره دان (۲۲۴) • سواران یهودی (۲۲۵) • الحاق جهانگیرخان کشکولی به اردوی ما (۲۲۵) • اخبار اردوی علی‌خان سالار در اطراف شیراز (۲۲۶) • آمدن اردوی بویراحمد (۲۲۶) • اخبار بختیاری (۲۲۷) • شورا با بویراحمدی‌ها (۲۲۷) • آزادی پدرم از زندان (۲۲۹)

آخرین ایلخانی ۲۳۱

عزیمت به دُزگرد (۲۳۴) • تابستان ۱۳۰۸

محصلین برلین (۲۹۶) • حمله آلمان به روسیه و جنگ ژاپن با آمریکا (۲۹۶) • وضعیت ما در هنگام بمباران برلین (۲۹۷) • قضیه تجارت قالی (۲۹۸) • شکار در آلمان (۲۹۹) • آشنا در نیروی هوایی (۳۰۴) • اعزام چترباز به ایران (۳۰۶) • بازداشت توسط اس.اس. (۳۰۹) • در باشگاه افسران اس.اس (۳۱۲)

ترک مخاصمه ۳۱۳

رستوران عبدالله در اسلامبول (۳۱۴) • اقامت در ترکیه (۳۱۵) • دیدار با هیأت دولت ترکیه (۳۱۷) • نصیحت سراج اوغلو (۳۲۰) • نامه مادرم در اسلامبول (۳۲۲) • حرکت از ترکیه به ایران (۳۲۴) • زندان انگلیسی‌ها در قاهره (۳۲۶)

فصل پنجم: ایران ۳۳۷

دیدار با ژنرال فریزر (۳۳۷) • دیدار خسروخان (۳۴۰) • ورود به فیروزآباد (۳۴۴) • دیدار با کلاتران و کدخدایان (۳۴۸) • آنچه بر ایل گذشت (از زبان ناصرخان و خسروخان) ۳۵۲

دیدار سرهنگ حیدری با ناصرخان (۳۶۰) • آمدن الیاس خان کشکولی (۳۶۳) • خلع سلاح گردان سوار در تنگاب فیروزآباد (۳۶۷) • حرکت ایل به بیلاق (فروردین ۱۳۲۱) (۳۶۸) • بستن راه قشلاق (۳۶۸) • حرکت ناصرخان به کارزین و خسروخان به سمیرم (۳۷۹) • نامه قوام‌الملک (۳۸۰) • استقبال زیاد خان و سایر رؤسای دره شوری (۳۸۱) • تکلیف ستون خلع سلاح شده (۳۸۳) • نظر زیاد خان دره شوری (۳۸۳) • آتش زدن تانک و کامیون‌ها (۳۸۴) • شورای فرماندهان (۳۸۴) • ماجرای کشته شدن سرهنگ شقاقی (۳۸۶) • ورود به سمیرم (۳۸۷) • پس از خاتمه جنگ (۳۸۸) • تفصیل آلمان‌ها

(۲۳۵) • از دزگرد به سمیرم (۲۳۵) • مهمانی ایل دره شوری (۲۳۶) • عزیمت کای لهراسب (۲۳۷) • حرکت ایل به گرمسیر (۲۳۷) • مهمانی احمدخان شش بلوکی (۲۴۰) • باغ ایلخانی و ملاقات با سرلشکر شیبانی (۲۴۱) • خلع سلاح فوج رضاپور در فراش‌بند (۲۴۱) • فوت عطابخان صولت‌السلطنه (۲۴۲) • قشون‌کشی سرلشکر شیبانی به بویراحمد (۲۴۳) • جنگ‌های سنگ منگ و تنگ نامرادی (۲۴۴) • آمدن بختیاری‌ها (۲۴۷) • ملاقات پدرم با سردار اسعد (۲۴۸) • حرکت من به کاکان و اردکان (۲۴۹) • سرانجام اوضاع بویراحمد (۲۵۰) • پاییز تهران (۲۵۱) • سفارت شوروی (۲۵۲)

فصل چهارم: اروپا ۲۶۳

در لهستان (۲۶۶)

انگلستان ۲۶۷

ورود به بورنموث (۲۶۷) • اواخر پاییز ۱۹۳۱ (۲۶۸) • آکسفورد یا کمبریج (۲۶۹) • فوت پدرم (۲۷۰) • شهر آکسفورد (۲۷۱) • نیوکالج (۲۷۲) • امتحان دخوله برزنس کالج (۲۷۲) • دوست امان‌الله میرزا جهانیانی (۲۷۴) • ثبت نام (۲۷۶) • بیماری برادرم (۲۷۶) • زندگی من در انگلیس (۲۷۷)

تندباد جنگ ۲۷۸

همکاری روسیه و آلمان (۲۸۰) • پاریس تحت اشغال (۲۸۲) • شاپور بختیار (۲۸۴) • اتفاق دیگر در پاریس (۲۸۵) • پس از پایان جنگ فرانسه (۲۸۹) • کشته شدن هایدریش حاکم چکسلواکی (۲۹۰) • حسن قریشی (۲۹۱) • اثر فتوحات آلمان بر ایران (۲۹۱) • کافه رستوران بریستول (۲۹۲) • رادیو برلین (۲۹۲) • دیگر مخالفان (۲۹۴) • تبعید شاه بهرام شاهرخ (۲۹۵) • سفارت ایران و

(۳۸۹) • بهار ۱۳۲۳ (۳۹۰) • حرکت به طرف دزکرد (۳۹۲) • کُمه و موزک (۳۹۳) • چالقا (۳۹۵) • سرکشی به ایل دره شوری (۳۹۵)

قضایای بویراحمد..... ۳۹۶

استقبال بویراحمدی‌ها (۳۹۸) • حرکت به طرف یاسوج (۳۹۹) • یاسوج (۴۰۰) • مشورت با رؤسا (۴۰۰) • کای نصیر تامرادی (۴۰۱) • تجمع سران بویراحمدی در یاسوج (۴۰۲) • مشورت با کلانتران و کدخدایان قشقایی و بویراحمد (۴۰۴) • اعزام حمزه خان کشکولی به گرمسیر بویراحمد (۴۰۵) • حرکت من از بویراحمد (۴۰۸) • حرکت از منطقه روشار (۴۰۹) • حرکت از خُتار (۴۱۰) • حرکت از بیضا و شکار قره پیری (۴۱۳) • حرکت به حسین آباد (۴۱۳) • شکار گراز در کارزین (۴۱۷)

فصل ششم: سال نهضت ۴۲۷

بهار ۱۳۲۴ (۴۲۸) • شکار تنگ آنجیره (۴۳۰) • تنگ بُراق (۴۳۰) • بایرام بیگی خسروشیرین و کوه قره داغ (۴۳۱) • کوچ از سه‌چاه به چشمه خینی (۴۳۳) • مسافرت تهران (۴۳۴)

زمینه‌سازی‌ها..... ۴۳۵

شکار آهو (۴۳۵) • آمدن خسروخان از تهران (۴۳۶) • دیدار با بزرگان و معتمدین شهرضا (۴۳۷) • آمدن مرتضی قلی‌خان صمصام بختیاری با قوام‌الملک (۴۳۷) • حرکت از کُزویه برای وردشت (۴۳۹) • خانه ما در نخودان (۴۳۹) • کوچ بزرگ برای قشلاق (۴۴۰) • شکار آهو در کوشک زر و علی آباد و آب باریک (۴۴۳) • کوچ به طرف آسپاس (۴۴۵) • میهمانی لطفعلی خان و عزت‌الله‌خان (۴۴۶) • کوچ برای امامزاده اسماعیل (۴۴۷) • رفتن ناصرخان به شیراز

(۴۴۹) • کوچ از قره پیری (۴۵۰) • ملوسگان (۴۵۱) • مراجعت برادران به شیراز (۴۵۲) • حرکت به طرف گرمسیر (۴۵۲) • پاییز در تخته و قرق چاه‌مارو (۴۵۳) • غوغای توده‌ای‌ها در شیراز (۴۵۳) • شکار هرم و کاریان (۴۵۴) • حرکت برای شکار آهو (۴۵۵) • ازدواج من در بهار ۱۳۲۵ (۴۵۸) • علت رفتن به تهران (۴۵۹) • ایران چه می‌شود؟ (۴۶۰) • بختیاری (۴۶۳) • دیدار خوانین بختیاری (۴۶۴) • رفتن فتح‌الله خان حیات داوودی به بوشهر (۴۶۵)

زد و خوردنها..... ۴۶۶

تلگرافات ما به انگلیس و آمریکا (۴۶۸) • جنگ در آب باریک (۴۶۹) • شرح سقوط تیپ کازرون (۴۷۲) • خاتمه نهضت جنوب (۴۷۴)

فصل هفتم: پایان کار ۴۸۳

امتناع از وکالت (۴۸۳) • دوران تبعید (۴۸۶) • آمریکا (۴۸۷) • ایرانی‌های آمریکا (۴۸۷) • حوادث واشنگتن (۴۹۰) • مراجعت به اروپا (۴۹۲) • اقامت در سویس (۴۹۳) • مسافرت به آمریکا (۴۹۴) • مدرسه عشایری اصل چهار (۴۹۷) • نتیجه سفر من به آمریکا (۵۰۰) • سیاست (۵۰۰) • پیدا شدن آقای علم در ژنو (۵۰۱) • دیدار با علم (۵۰۲) • مدرسه بچه‌ها (۵۰۲) • مشورت با خانم (۵۰۳) • آخرین یادداشت‌ها (۵۰۴) • قشقایی (۵۰۴)

فصل هشتم:

اسناد و گزارش‌های ضمیمه ۵۱۳

نمایه اشخاص..... ۵۵۵

نمایه اماکن..... ۵۷۳

نمایه ایلات، طوایف، تیره‌ها، احزاب، فرق... ۵۸۹

مقدمه چاپ دوم

تاریخ‌نگاری محلی در سال‌های اخیر رونق خاصی یافته است. توجه بیش از پیش به ویژگی‌های جغرافیایی و سوابق تاریخی ایلات و ولایات، شهرها و قصبات و بالاخره ایلات و طوایف گوشه‌هایی از این سرزمین به صورت مکتوب یا مجازی، از نشانه‌های این علاقه و توجه هستند. کما این‌که لزوم توجهی جدی‌تر به این مقوله موجب تأسیس یک رشته مستقل دانشگاهی در خصوص تاریخ محلی نیز شده است. استقبالی که از کتاب خاطرات ملک منصورخان قشقایی صورت گرفت و به ویژه توجهی که به جوانبی چند از مباحث و نکات مطرح شده در آن نشان داده شد، در یک‌چنین چارچوبی قابل تبیین است.

جدای از نوع نگاه، درستی یا نادرستی مباحثی که در تأیید یا تکذیب خاطرات ملک منصورخان قشقایی مطرح شدند، آنچه در این میان بیش از هر چیز دیگر درخور توجه می‌باشد، اهمیت این مباحث از لحاظ جامعه‌شناسی سیاسی جوامع در حال‌گذار است و در این مورد بخصوص، گذر قشقایی از یک مرحله سنتی و ماقبل مدرن به پدیده‌ای متفاوت از پیش که هنوز نمی‌توان گفت آیا در پی پشت‌سر گذاشتن این دوره‌گذار به همان نام و عنوان قدیم - «ایل قشقایی» - قابل شناسایی خواهد بود یا خیر. این مباحث از منظر دگرگونی یا به عبارت دقیق‌تر تلاش برای دگرگونی جایگاه گروه یا گروه‌های مرجع نیز اهمیت دارند.

آثار و نوشته‌هایی چون خاطرات ملک منصورخان قشقایی در مقام یک سند و گزارش تاریخی، قاعدتاً مخاطبی خاص و محدود دارد؛ بیشتر به کار اهل تاریخ می‌آید که آن را همانند هر سند و گزارش تاریخی نه به عنوان وحی مُنزل، بلکه به عنوان سند و گزارشی تلقی کنند که داده‌ها و مطالب آن را باید با نگاهی انتقادی، در تطابق و بررسی با دیگر داده‌ها و دانسته‌های تاریخی مورد ارزیابی و بهره‌برداری قرار داد.

از آنجایی که خاطرات ملک منصورخان قشقایی، مخاطبی فراتر از گروه فوق‌الذکر یعنی مخاطبی عام یافت، لازم آمد که در مقدمه چاپ دوم، به نکات و مواردی اشاره شود که